

TÜRK ULUSUNUN ASKERİNE HER DURUMDA SAHİP ÇIKTIĞINI GÖSTERİR BELGENİN ANIMSATTIKLARI

Prof.Dr. Osman ZÜMRÜT*

ÖZET

Tarih sahnesine çıkışı Orta Asya'dan başlayan Türk ulusu, göç öncesi ve ondan sonraki tüm zamanlarda bağımsız yaşamaya çok özen göstermiştir. Bağımsızlığını korumanın yolunun da asker olmaktan geçtiğini çok iyi bilmıştır.

Bugün dünya üzerinde her ne kadar demokrasiden söz edilirse edilsin, teknolojik üstünlüğü arkasına alan askeri üstünlük, dünya haritasının güçlü olanlar tarafından her zaman değiştirilme tehlikesinin bulunduğu açıkça gözler önüne sermektedir. ABD'nin Irak'a olan yönelişleri sözümüzü doğrulamaktadır.

Samsun iskelesine varınca memleketine dönmeden vefat eden bir askere ait bir belge değerlendirilince, bir ulusun bağımsızlığının dayanağının ve sarsılmaz gücünün temelinde askerine sahip çıkmasının yattığını açıkça görebilirsiniz. Tarihi belgeler bize çok şeyler anlatır. Çünkü tarih, sadece geçmişi sıralayan bilim değil, geleceğe gönderme ve yönlendirmeler yaparak insanların gelecekte daha rahat ve mutlu yaşamalarına ışık tutan ve ders veren bir bilimdir. Kuşkusuz yararlı olması ders alınmasına bağlıdır.

Bu belgeye göre, ölen askerin her türlü işlemi Devlet tarafından ihtimamla yapılmıştır. Eşyaları ailesine teslim edilmek üzere saklanmıştır.

Bu belge o günün askerinin memleketine gönderilirken üzerinde neler kaldığını gösteriyor. O günün koşullarında Türk askerinin; yağmurluk, kısa aba(mont), gömlek ,başlık, terlik ve fes, kundura, karavana ve kemer, kara şal gibi giydiği eşyalardan giyim-kuşam açısından oldukça zengin bir yapıya sahip olduğu anlaşılır. Bu ise, bir devletin ve ulusun askerine sahip çıktığını açıkça kanıtlamaktadır.

Bu belgenin anımsattıkları bir yana bırakılmamalıdır. Her yerde ve her zeminde Türk ordusunu, bırakınız rahatsız etmekten söz etmeyi, onu üzecek sözlerden ve şerhlerden kaçınmak bir yurttaşlık ve özellikle Müslüman Türk olmanın gereğidir.

Herkes hata yapabilir.Önemli olan hatada ısrar etmeyip doğruyu kabullenerek, yaptığı yanlıştan hemen doğruya dönmektir. Yanlışta direnmek ilkeliktir. Bize düşen görev ve sorumluluk, sonuçta hata yapan her yurttaşımızı suçlu olarak mahkum ederek onun ülke için hayırsız olduğunu ilan etmek olmamalıdır. Bu tür davranışlar, kendi gücümüzü zayıflatmaktan başka işe yaramaz. Bir siyasal iktidara oyunuzla katkıda bulunmamış olabilirsiniz, hatta onu içinize sindirmekte zorluk çekebilirsiniz, ancak ona hükümet olarak çalışma olanağı tanımak gerekir. Çünkü ulus ve yurttaşlar olarak, olumsuzluklara çok takılırsak, yapacaklarımıza zaman ayırmakta zorluk çekeriz. İktidar olan ve onun yetkili ve görevlileri de, doğru

* Ondokuzmayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı.

olanları yapmalı ve yanlışlıkta ısrar etmemelidir. Kargaşaya ve güvensizliğe neden olacak hassas konularda daha dikkatli olunmalıdır.

Türkiye Cumhuriyetinin bugün, dünkünden daha dikkatle ve özenle askeri gücünü üstün düzeyde tutması ve özellikle Türk milletinin çelikleşmiş ifadesi olan Türk Ordusu'nu göz bebeğinden daha çok koruması bağımsız kalması için bir zorunluluktur. Büyük Atatürk'ün hedeflerini gerçekleştirmek için var gücü ile çalışan ve gerektiğinde savaş dahil her türlü saldırıya karşı koyacak gücü, millet bütünlüğü sağlayacaktır. Bununla birlikte onun gücünü tüm dünyaya duyuracak olan geçmişte olduğu gibi, Türk askeridir.

Hepimiz inanmalı ve bu inancımızla hareket etmeliyiz ki, böyle şanlı orduya ve askere sahip Yüce Türk milleti, her türlü olumsuzluğu yenecek güçte ve bilgeliktedir.

Sonuç olarak anlayana bir sözcük yettiği gibi, bu belge anlamak isteyenlere ve anlayanlara çok şeyler anlatır.

Giriş:

Tarih sahnesine çıkışı Orta Asya'dan başlayan Türk ulusu, göç öncesi ve ondan sonraki tüm zamanlarda bağımsız yaşamaya çok özen göstermiştir. Bağımsızlığını korumanın yolunun da asker olmaktan geçtiğini çok iyi bilmıştır. Orta Asya steplerinde at üzerinde özgür ve bağımsız yaşamının tadını çıkarmıştır. Doğanın acımasız iklim koşullarının değişmesi onu anayurdundan dağıtmıştır. Batıya yönelen Türk milletinin ikinci anayurdu Anadolu olmuştur. Özellikle jeo-stratejik konumu olan Anadolu'yu yurt edinmek kendisine çok pahalıya mal olmuştur. Bedeli ağır olmuştur ve olmaya da devam etmektedir. Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu aziz Atatürk, bu gerçeği vurgularken, aynı zamanda hedefi şöyle açıklıyor; "İstersen sulh salah, cenge hazır ol: Barışı korumak istersen, savaşa hazır ol"

Bugün dünya üzerinde her ne kadar demokrasiden söz edilirse edilsin, teknolojik üstünlüğü arkasına alan askeri üstünlük, dünya haritasının güçlü olanlar tarafından her zaman değiştirilme tehlikesinin bulunduğu açıkça gözler önüne sermektedir. ABD'nin Irak'a olan yönelişleri sözümüzü doğrulamaktadır.

Aşağıda sunacağımız belgeyi bir ulusun bağımsızlığının dayanağı ve sarsılmaz gücü olan askere sahip çıkmasının bir örneği olması açısından değerlendirmeyi doğru bulduk. Çünkü tarih, sadece geçmişi sıralayan bilim değil, geleceğe gönderme ve yönlendirmeler yaparak insanların gelecekte daha rahat ve mutlu yaşamalarına ışık tutan ve ders veren bilimdir. Kuşkusuz yararlı olması ders alınmasına bağlıdır.

Bu belge Samsun iskelesine varınca memleketine dönmeden vefat eden bir askere aittir. Her türlü işlemi Devlet tarafından ihtimamla yapılmıştır. Eşyaları ailesine teslim edilmek üzere saklanmıştır. Bu belgenin özgün metnini ve okunuşunu, Türkçemize anlaşılır biçimde aktarıp değerlendirme yapmanın doğru olacağını düşünüyoruz.

Belgenin Okunuşu:

K-20- Ölen Askerin Tereke Kaydı;

1 Bâ'is-i kayd-ı tescil-i şer'-i oldur ki,

2 'An asıl İskilib kazasına tâbi' Karavirâne nâm karye sükkânından olup, bundan akdem asker-î nizâmiyede bir müddetten beru hizmet-i

3 şahanedede istihdam üzre iken sılası tarafına 'azimet etmek üzre vapur-i sefinesiyle Samsun'a duhulunde ecel-i

4 mev'ûdiyle irtihâl-i dâr-ı bekâ iden asker Nizâm'ın üzerinde mevcüd eşyâlarının kaydıdır ki ber vech-i âti zikrû beyân şüd..Fî 25 Cemaziyevvel sene 1262.

5 Musta'mel yağmurluk, 1 aded 12,5 Ğuruş

6 Musta'mel kısa aba, 1 aded 25 "

7 " mintân, 1 " 1,5 "

8 " başlık, 1 " 3 "

9 Köhne yelek, 3 " 24,5 "

10 Hirâm entârisi, 1 Aded 5 "

11 Ellik Çift, 1(Çift) 1,5 "

12 Musta'mel fes me'a terlik 1 Aded 8 "

13 " Kuntura, 1 (Çift) 7,5 "

14 Köhne Karavana 1 Aded 15 "

15 Karavirane kemeri 1 " 7 "

16 Kable'l-vefât İskilibli

17 Absara oğluna teslim

18 Musta'mel kara şal, 1 aded, 23 Ğuruş

19 Ve birer hak kezalık

20 Nakden para 7 Ğuruş

21 Cem'an yekûn 118,5 Ğuruş

22 Müteveffây-ı merkûmun techiz ve tekfinine vesâir 0,64 Ğuruş

malzemesine harc ve sarf olunan ihrâc

23 Müteveffây-ı merkûmun metrukâtını fûrûht iden

dellâla virilen 0,5 Ğuruş

fûrû-nihâd 49,5 Ğuruş

24 Resm-i hâkimiye ve huddamiye ve kâtibiye

fûrû-nihâd 3,5 Ğuruş

25 Yalnız kırkaltı Ğuruştur. 46,00 Ğuruş

26 Ber-vech-i bâlâ müteveffây-ı merkûm Nizâm Mehmed'in

metrukâtından ba'de'l-harç ve'l-mesârif bâki kalan kırkaltı Ğuruşu

27 müteveffânın karyesinden bu tarafa vurûd iden li-ebeveyn karındaşı

Hüseyin bin Mustafa'ya tamâmen teslim olunduğu 26 Fî 7 cemaziyel-ahır

Sene (1278)

28 Şuhûdu'l-hal

29 Absarâ oğlu Bekir ve müteveffâ oğlu Hüseyin kızı

30 Ve Karakayıoğlu Osaman ve ğayruhum.(*)

Belgenin Türkçe Metin Hali:

Hukukî kayıt ve tescil nedeni :

Aslen İskilip Kazası'na bağlı Karavirane isimli köy sakinlerinden olup ölümünden önce bir süreden beri askeri kıışlada Padişah hizmetinde çalışan ve vapurla memleketine giderken Samsun girişinde kendi eceli ile ölen asker Nizam'ın üzerinde bulunan eşyanın kaydı aşağıya çıkarılmıştır.

Beyan olunur. 27 Mart 1846 Pazartesi

Kullanılmış yağmurluk	1 adet	12.5	kuruş
“ kısa aba	1 “	25	“
“ gömlek	1 “	1	“
“ başlık	1 “	1	“
Eski yelek	3 “	3	“
Hiram entarısı	1 “	5	“
Eldiven	1 çift	1.5	“
Kullanılmış fes	1 adet	8	“
“ kundura	1 çift	7	“
Eski karavana	1 adet	15	“
Karavirane kemeri	1 “	7	“
Vefatından önce İskilip’li Absar (?)			
Oğluna teslim kullanılmış kara şal, 1 adet		23	kuruş
Nakit para		7	“
Toplam		118.24	kuruş
Adı geçen merhumun techiz, tekfin vs.			
Masrafları için harcanan		0.64	kuruş
Adı geçen merhumun terekesini satan			
dellala ödenen dellaliye ücreti		0.5	“
		49.5	“
Hakim rüsumu,hizmetli ve katibe			
Ödenen		3.5	“
Yalnız		46	kuruş.

Yukarıda görüldüğü gibi adı geçen müteveffa Nizam Mehmet'in terekesinden harç ve masrafları çıkarıldıktan sonra geriye kalan 46 kuruş müteveffanın köyünden gelen ana-baba bir kardeşi Hüseyin oğlu Mustafa'ya tamamı teslim edilmiştir. 4 Aralık 1861 Çarşamba

Şahitler : Absar oğlu Bekir ve Müteveffanın oğlu Hüseyin (?) ve Karakayısoğlu Osman vd.

Değerlendirme:

Bu belge o günün askerinin memleketine gönderilirken üzerinde neler kaldığını gösteriyor. Üzerindekilerden o günün koşullarında askerin yağmurluk, kısa aba(mont), gömlek,başlık,terlik ve fes,kundura,karavana ve kemer, kara şal gibi giydiği eşyalardan oldukça giyim-kuşam açısından zengin bir giyime sahip olduğu anlaşılır. Bu, o günkü Türk ordusunun askerini memleketine bile yollarken ne denli bakımlı gönderdiğini de göstermektedir.

Yine bu belge, iskelede vefat eden askere devlet tarafından hemen sahip çıkılarak teçhiz,kefenlenme işleminin yapılarak ailesine ihtimamla haber verilerek eşyalarının tutularak teslim edildiğini göstermektedir. Bu ise, bir devletin ve ulusun askerine sahip çıktığını açıkça kanıtlamaktadır.

Çok karmaşık ve çıkar çatışmalarının yoğun olduğu coğrafyada Osmanlı Devletinin uzun süre yaşamasının en önemli sırrı tarım olanaklarını iyi kullanmasından daha önemlisi askeri gücünü maddi ve manevî yönlerden daima üstün tutmayı başarmasındandır.

Bu belgenin anımsattıkları bir yana bırakılmamalıdır. Her yerde ve her zeminde Türk ordusunu, bırakınız rahatsız etmekten söz etmeyi, onu üzecek sözlerden ve şerh'lerden** kaçınmak bir yurttaşlık ve özellikle müslüman Türk olmanın gereğidir. ABD'nin bölgede askerine değil,teknolojisine güvenerek Irak'la ilgi tutarak gösterisi karşısında onurlu yaşamak bu yüce milletin kenetlenmesi ve özellikle şanlı askerimizin gücüyle mümkün olacaktır. Onun için Türk ordusunu üzecek her tür eylem,yazı ve sözden ve hatta kuşku ve vesveselerden kaçınmak gerektiğini bugün hepimiz daha bilinçli olarak anlamak ve davranışlarımızı ve sözlerimizi ona göre ayarlamak zorundayız. O olmadığı veya onun gölgesinin düşmediği yerlere bakın ne haldedir. Toprakları işgal edilmiş, atalarımızın tarihsel kalıntıları sökülmiş, camileri yıkılmış ve imamları kovulmuş veya vurulmuştur.

Bu belgenin anımsattıklarından biri de, bu belgede ölen askerin üstü-başı yani giyimi-kuşamı o millet ve ordu hakkında tarihsel belge olduğu açısından bakarak,Türk askerleri ve onun çok değerli komutanları yüce milletimizin bağımsızlığı kadar ekonomik ve kültürel güçlerinin ve düzeylerinin yükselmesine de eskiden olduğu gibi daha duyarlı olmalıdır. Ülkeyi ve ulusu bir takım vaatlerle sonucu kestirilemeyen yerlere götürme tehlikesi olan baskı ve çıkar gruplarına karşı da hazırlıklı olmalıdır.Çünkü yüce milletin komutanları bu milletin göz bebeği evlatlarıdır. O evlatlığın gereğini Atatürk gibi bir an bile aklından çıkarmamalıdır.

Tarihimizde ordu- millet bütünlüğü şahlanmasından Osmanlı Devletini ve özellikle Türk ulusunu yok etmek isteyenlere Kurtuluş Savaşı kazanılarak gerekli zafer cevabı verilmiş ve sonuçta, dinamik Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur. Türkiye Cumhuriyetinin bugün dünkünden daha dikkatle ve özenle askeri gücünü üstün düzeyde tutması ve özellikle Türk milletinin çelikleşmiş ifadesi olan Türk ordusunu göz bebeğinden daha çok koruması bağımsız kalması için bir zorunluluktur. Ancak yüce Türk ulusunun bağrından çıkardığı Türk

ordusunun daha da güçlü olması milletin özellikle siyasal iktidar başta olmak üzere her kesimin ve her Türk yurttaşının bilinçli biçimde ve yürekte birbirini kucaklaması ve suçlarını affetmesi, suç işleyenlerin de suçlarında ısrar etmeyip özür dileyerek barış ve sevgi yumağında birleşmemiz en doğru yoldur. Kısacası birbirimizin açığını arayıp çatışma ortamını hazırlamak ve körüklemek, hiç birimize ve özellikle milletimize bir şey sağlamaz. Başbakan** veya emekli asker*** her kim olursa olsun, yanlış bir şey söylemiş veya yapmış ise, onu yanlıştan döndürmek ve kendisini hatasını anlayıp kabul ettikten sonra da üzerine fazlaca varmamak gerekir. Çünkü dünyamızın süper güçlerinin başkanları bile demecinde yanlış yapabiliyor. Bunun en açık örneği, George W. Bush, 11 Eylül 2001 felaketinin etkisiyle “başlatılan mücadelenin bir Haçlı Seferi olduğunu” söyledi ve sonra bu sözünü Amerika Birleşik Devletlerinin siyasi ve diplomatik yetkilileri düzeltmeye çalıştılar; o da bu sözünün yanlış anlaşıldığını söyledi(****). Demek ki, herkes hata yapabilir. Önemli olan hatada ısrar etmeyip doğruyu kabullenerek, yaptığı yanlıştan hemen doğruya dönmektir. Yanlışta direnmek ilkeliktir. Bize düşen görev ve sorumluluk, sonuçta hata yapan her yurttaşımızı suçlu olarak mahkum ederek onun ülke için hayırsız olduğunu ilan etmek olmamalıdır. Bu tür davranışlar, kendi gücümüzü zayıflatmaktan başka işe yaramaz. Bu siyasal iktidara oyunuzla katkıda bulunmamış olabilirsiniz, hatta onu sindirmekte zorluk çekebilirsiniz, ancak ona hükümet olarak çalışma olanağı tanımak gerekir. Çünkü ulus ve yurttaşlar olarak, olumsuzluklara çok takılırsak, yapacaklarımıza zaman ayırmakta zorluk çekeriz. İktidar olan ve onun yetkili ve görevlileri de, doğru olanları yapmalı ve yanlışlıkta ısrar etmemelidir. Kargaşaya ve güvensizliğe neden olacak hassas konularda daha dikkatli olmalıdır.

Hepimiz inanmalı ve bu inancımızla hareket etmeliyiz ki, Yüce Türk milleti her tür olumsuzluğu yenecek güçte ve bilgeliktedir.

Sonuçta anlayana bir söz yettiği gibi, bu belge anlamak isteyenlere ve anlayana çok şeyler anlatır.

* Aslı Ankara Milli Kütüphanede bulunan ve fotokopisi Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi kütüphanesine konulan “Osmanlı Dönemi Samsun Mahkeme Kayıtları(Samsun Şer’iyye Sicilleri 1758 sayılı defter”in 5-a No’lu bu belgenin tamamı Prof. Dr. Osman ZÜMRÜT tarafından okunmuştur.

** Başbakan Abdullah Gül, YAŞ(Yüksek Askeri Şura) toplantısındaki kararlardan bir kısmına aleyhte şerh koymuştu. Askerler de buna üzülmişti. Demokratik hak bile olsa böyle bir dönemde yapılması çok uygun sayılmaz. Bakınız: Milliyet Gazetesi: 26, 27, 29, 30, 31 Aralık 2002 tarihli gazeteler.

*** Bir emekli askerimiz ve eski Cumhurbaşkanımız sayın Kenan Evren, Kıbrıs’ta çok toprak aldığımızı söylemişti ki bu da doğru olmayan ve yanlış zaman ve zeminde söylenmiş bir sözdü. Hürriyet Gazetesi, 21 Kasım 2002 Perşembe, s. 1, 16

**** Amerika Birleşik Devletleri Başkanı George W. Bush, 11 Eylül 2001 İkiz Kulelere yapılan uçak saldırıları üzerine yaptığı konuşmada”” Saldırıları

güçlü bir deviy uyardırdı. Tüm dünyayı teröristlerden temizleyeceğiz, başlatılan mücadelenin bir haçlı seferidir” demişti. Bakınız: Hürriyet Gazetesi, 18, 19, 20 Eylül 2001; Milliyet Gazetesi, 18, 19, 20 Eylül 2001

Özgün belge metni

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 بِحَسْبِ عِزِّي وَتَمِيمِ قُرْبِي وَسَكَانِهِ أَلُوْب بُوْرُوْهُ أِقْوَمِ عَسْكَرِ نَفْسِئِهِ دِي بِرْمُوْتِهِ نَبُوْهُ وَفُتُوْتِئِهِ
 شَاهِيْدِي دِي اِنِّي عَسْكَرِي عَسْلِي عَزِيْمِي عَزِيْمِي اِيْتَكِ اَوْتَرَهْ وَابُوْرُوْهُ سَفِيْئِي عَسْلُوْهُ دُوْخُوْلِي اِيْتَكِ
 مَوْجُوْدِي اِزْخَالِ دَارِ بَقَا اِيْتَكِ عَسْكَرِ نَفْسِئِهِ اَوْتَرَهْ مَوْجُوْدِي اِيْتَكِ اِيْتَكِ اِيْتَكِ اِيْتَكِ اِيْتَكِ اِيْتَكِ
 مَسْخُوْمِي نَبُوْرُوْهُ مَسْخُوْمِي قُورْبِي مَسْخُوْمِي نَفْسِئِهِ مَسْخُوْمِي اِيْتَكِ مَسْخُوْمِي اِيْتَكِ مَسْخُوْمِي اِيْتَكِ
 اِيْتَكِ مَسْخُوْمِي اِيْتَكِ مَسْخُوْمِي اِيْتَكِ مَسْخُوْمِي اِيْتَكِ مَسْخُوْمِي اِيْتَكِ مَسْخُوْمِي اِيْتَكِ
 مَسْخُوْمِي اِيْتَكِ مَسْخُوْمِي اِيْتَكِ مَسْخُوْمِي اِيْتَكِ مَسْخُوْمِي اِيْتَكِ مَسْخُوْمِي اِيْتَكِ

تغزیه باره
 ع ١١٨
 موقوفه
 رسم مالکيه و عدايه و کلابيه قزو حاح
 یا تبکله قزو حاح

بر وجه بالا متوفاهای من و قوم و فطم محروم من و کانتندم بعد از خروج و از بهای باقی فتنه قزو حاح
 متوفان من قریب من در قزو حاح و در وادیه لاجدید من در ساسم حسبه من در ساسم حاح در ساسم حسبه

سینه دمال
 در قزو حاح
 کتبه

(١١٨)

Reminiscences Of The Document Which Shows That The Turkish People/Nation Holds Its Army/Soldiers Above Every Thing

ABSTRACT

After appearing in the world history in the Cenral Asia, the Turkish nation has always been keen on living independent. And they have known that the way in which they can live independent pass through being a good soldier.

Although today it is always spoken about democracy, the events which we live today clearly shows that the military power which backed by high-technology has the power to change the map of the world. The attitude of the USA towards Iraq is a good example of this argument.

When we examine the document which belongs to a soldier who died before going back to his home town after arriving in Samsun port of call, we can see that on the ground of independency of a nation lays its holding of its army above every thing. The historical documents tell us a lot of things. Since, the history is not only a science of saying something about past but also a science of throwing light on the future by giving lessons. So, the most beneficial side of the history is its this side.

According to document which we mentioned above all the operations which had been done to the dead soldier was done by the State. His belongings had been kept to deliver to his family. This document shows what that day's soldier had when they sending back to their home-town. These things were rain-cot, short zip-up jacket, shirt, helmet, shoes, mess-tin, belt... These belongings of a soldier clearly show that the soldiers of that time had a quite number of things. This proves that the Turkish people always hold their soldier above everthing even when they are so poor.

We never leave aside the reminiscences of this significant document. It is the duty of being a good Turkish citizen and a good Turkish Muslim to abstain every kinds of words and actions which can disturb and worry the Turkish army.

Everybods can make mistake. But the important thing is to turn to the right without insisting on the error. Since insisting on the error is a kind of primitiveness. But it is not our duty to announce our every citizen who make error as guilty and useless one. Since this kind of attitude can lessen our power. Even if you can not support a political party with you vote or you can have difficulty to adopt its policy you should give it the possibility to work as a government when it come to power. The authorities of the government, too, should do what is right without insisting on the error and be very carefull in some sensitive issue not lead to unreliability and disorder.

It is an absolute necessity for Turkish people to hold the Turkish army above everthing in order to keep their independent position for ever. The totality of the Turkish nation provides the power through which the Turkihs army with the Turkish government can achieve the objectives of geat Atatürk and to resist every kind of attacks of the enemies. Since it is Turkish soldiers who showed and still shows the power of the Turkish nation to the world. All of us must believe and rely on the power of Turkish army and act in the light of this fact.

In conclusion, just as one word is enough for those who wants to understand, this document tells to many things those who want to understand